

Hvad er det største og mest betydningsfulde arbejde som er utført av nordmænd i Amerika i de hundrede aar, som er hengaat siden immigrationens begyndelse?

Dette spørsmål spurte jeg min nabo, Anderson, en meget oplyst og fornuftig mand, og han gav mig straks et forstandigt og godt svar. "Det er som borgere", sa han, "at vi nordmænd har gjort det største og mest betydningsfulde arbejde her i Vesterheimen". Saa gik jeg hjem med denne tanke for at grundig overveie den.

Som borgere, ja. Jeg fik fat paa en hel haug Forenede staters historier, 88 bind skrevet av 33 forfattere. Ingen av dem nævnte ett ord om at der finns nordmænd i Amerika, ikke ett ord om deres indvandring til Amerika, ikke een bogstav om deres borgerskap. Vort lands historie er for det meste interessert i engl elskmanden, særlig nyengländeren, og hans bedrifter, og vet nær sagt ~~Ang~~enting om de andre folkeslag som hver for sig har bidrat sin skjærve til landets bebyggelse og vækst.

Dernæst fik jeg fat paa nogen böker om immigrationen til dette land--45 bind skrevet av 28 forskjellige forfattere, hvorav 18 var ogsaa opmerksom paa nordmændene, deres karakter og indsats. Her fik jeg vite, at nordmændene ^{er} ~~var~~ et oplyst folk, arbeidsdygtig og lovlydig som faa. De hadde en utpræget evne at glemme sine fædrelandske skikke og sit sprog og gaa over til det amerikanske, kanske fortære end noget andet folkeslag. Av den grund syntes disse forfattere at nordmændene var meget gode borgere. Det var næsten for galt, at nogen av dem anstrengte sig at komme ind i

politikken allerede i første eller anden slegtled. Ganske mange hadde opnaadd county embeder, nogen faa var blit sat ind i endog høiere stillinger, saasom guvernør- og forbundssenator poster. I det hele tat var norskerne i Amerika et godslig og brukbart folk, kanske litt for paagaende i politikken. Nei, de hadde ikke utrettet noget navneværdig som borgere.

Jeg betek mig da til min ven Anderson og fortalte ham hverledes disse historikere og sociologer ringeagter nordmændene og deres bedrifter i vort land. "Åa ja", sa han, "det vidste jeg för. Du ser det er saaledes: Vi norske i Amerika utgjör bare to procent av landets befolkning. Vi er en liten hop, delt op i mange leire, og meget adspredte. Desuten kan vi ikke vente at et forholdsvis litet og fattigt indflytterfolk som bosætter sig utover prærierne, kan gjøre noget mægtig indtryk paa historikerne som sitter borti Boston og skriver historie gjennem kulörte briller. Det tok mange hundrede aar för historikerne i Europa kunde bli klar over og enig om, hvad betydning vikingene hadde ^{for} de riker, hvor de satte sig ned. Men nu er historikerne enig om denne ting. De sier alle eenstemmig, at det var som borgere at vikingerne gjorde sit største mesterverk i Europa! "Som bergere?" indvendte jeg. "Ja, som borgere. Saaledes var det. Du vet at vikingerne var sjörövere. De drog sydover til Frankrig, England og andre lande för at samle sig gods og guld og paa samme tid berömmelse og kjendskap til fremmede folk, og efterat de ved plyndring hadde samlet megen rikdom vendte de tilbage til hjemlandet. Men undertiden kunde det hände, at de ikke vendte tilbage, men slog sig ned i det fremmede land som de hadde herjet eller erobret. Der blev de i tidens løp sammenblandet med landets övrige befolkning, og glænte endog litt efter hvert at de var av norsk herkomst. Saaledes i Frankrig, hvorfra LaFollette er nedstammet fra norsk viking. Saaledes i England, hvorfra George Washington og puritanerne kom som øtlinger av de norske settlere. Saaledes

i Irland, hvor de i Dublin og Limerick regjerte som konger i 400 aar, og hvorfra mænd som William Jennings Bryan ikke skammer sig ved at si i offentlig tale at de er nedstammet fra norske forfædre. Saaledes i Skotland, de skotske öer, paa Island, osv. Historikerne peger paa denne kjendsgjerning, at der hvor de norske vikinger har bodd, der har der i snart et aartusen staat mægtige verdensriker, der har ffihet og selvstændighet yttret sig stærkest og bedst i Europa, og der har vist sig den største fremgang i kortsagt alle mulige retninger--i loggivning og statsökonomi, i industri og sjöfart, i literatur og videnskab, i religion og moral.

✶ Boyesen, til eksempel, sier om de gamle vikinger: " Det er disse frygtede seierherrer som har bevist Norges historiske plads i verdenshistorien.....Det pust av nyt liv som vikingerne indblæste i historien lever den dag idag i Norge, i England og i Amerika". Og om vor nutids normænd skriver DuChallu som følger:

• De er et tappert, simpelt, ærligt og godt folk. De er efterkommere av de nordmænd som i gamle dage, da Europa laa degraderet ~~mægt~~ under pavedømmet og i lænker, var det eneste folk som var selvstændig og hadde selvstyre. Til denne dag staar der efter dem et minde om deres karakter som ikke kan utslettes. Og for den frihet som England bryster sig av og for de mandige træk i det engelske folk, indbefattende dets kjærlighet til havet og dets lyst til at fare ^d v~~i~~enom og at erobre fremmede lande, for alt dette har England disse nordmænd at takke först og fremst.

✶ De gamle nordmænd altsaa hadde en særegen frihetssans og paa samme tid en utpræget lovlydighetssans, og dette sit syn gav de til de lande hvor de satte sig ned. Og nordmændene er jo idag som igaar. De har ikke skiftet hud og haar, ei heller sind og sans. I dette land har de altid kjæmpet for frihet og lovlydighet.

De var med at vælge Lincoln til præsident og sendte sine sønner med Hans Heg og Porter Olson til Syden for at gjøre ende paa negrenes slaveri. Og saaledes hele tiden nedigjennem. De har været gode borgere. Og det skal nok vise sig med tiden, at der hvor nordmændene har været mest mandstærke, der har frihetsstrangen og lovlydighetssansen yttret sig stærkest ogsaa i dette land. Kunde vi skue ind i fremtiden et tusen aar, likesom historikerne kan se tilbage et tusen aar, skulde vi nok merke det, at nordmændene har utrettet mest i Amerika ved at være gode borgere. Som Bjerregaard tror jeg forvisst:

“Oldtid, du svandt, mæn din hellige flamme

Blusser i nordmandens hjerte endnu;

End er av et og av kraft han den samme,

End staar til frihet og ære hans huð ”.

Anderson sang. Han hadde talt. Og der stod jeg og tænkte med mig selv: "Han har ret". Saa sa jeg tak for mig og gik.